

# Politisk kronik 2. halvår 2011

**Lars Bille, Lektor, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet,  
lb@ifs.ku.dk**

Det satte selvfølgelig sit præg på partiernes sommergruppemøder, at alle vidste, at der snart skulle afholdes valg til Folketinget. Det eneste usikkerhedsmoment var, om valget ville blive udskrevet, så det kunne afvikles og en regering dannes, inden Folketinget samledes den første tirsdag i oktober, eller det skulle afholdes efter den dag, dog senest den 13. november.

Der kom ikke noget substantielt nyt frem på sommergruppemøderne. Positioner var for længst lagt fast. Venstre meldte ud, at det gik efter en fortsættelse af VK-regeringen uden deltagelse af Dansk Folkeparti, som selv mente, at partiet nu havde demonstreret, at det var regeringsdueligt. Partiet bestemte selv, om det ville i regering eller ej, fastslog Pia Kjaersgaard den 18. august. De konservative ville også have en forlængelse af VK-regeringen uden Dansk Folkepartis deltagelse. Dermed havde de to regeringspartier klart sagt, at de borgerlige vælgere, der mente, at Dansk Folkeparti havde haft for meget magt i de foregående ti år, ikke behøvede at være bekymrede for, at den blev øget yderligere gennem regeringsdeltagelse. Hensigten var at få taget det tema ud af den kommende valgkamp. Afhængig af De Konservatives valgresultat udelukkede Lars Barfoed ikke kategorisk den mulighed, at de ville pege på Lars

Løkke Rasmussen som statsminister, men forblive uden for en regering i rollen som støtteparti.

Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti ville for første gang gå samlet til valg på de gennem lang tid udarbejdede fælles planer. Socialistisk Folkeparti mente det dog nødvendigt selv at opstille tolv punkter, som det gerne ville måles på efter en valgperiode. Det handlede blandt andet om at skaffe 60.000 nye arbejdspladser på tre år, sikre danske løn- og arbejdsforhold på danske arbejdspladser, højere beskatning af millionærerne og mindre af pensionister og almindelige lønmodtagere, en hurtigere behandling af kræft og andre livstruende sygdomme, hurtigere hjælp til psykisk syge børn og unge, højst 24 elever i skoleklasserne, flere praktikpladser og billigere offentlig transport finansieret af en betalingsring om København.

Det radikale Venstre ville stadig pege på Helle Thorning-Schmidt som statsminister. I det radikale bagland var der delte meninger om, hvorvidt partiet skulle i regering eller ej. Det måtte bero på konkrete forhandlinger om et regeringsgrundlag. Her nævnte Margrethe Vestager, at partiets betingelser for at gå med i en regering var, at alle aftalte reformer - blandt andet genopretningspakken og tilba-

getrækningsreformen – blev gennemført, og at skatten ikke måtte stige. Det flugtede ikke særlig godt med Socialdemokraternes og folkesocialisternes planer.

Regeringspartierne arbejdede på at færdiggøre en vækstplan og en boligpakke, der skulle præsenteres samtidig med regeringens forslag til finanslov for 2012. Dette kunne være affyringsrampen for udskrivelse af valget. Timingen blev dog ødelagt, da Helle Thorning-Schmidt den 20. august på live-tv sagde, at hun ønskede et nationalt kompromis om boligmarkedet bestående i, at boligkøbere ikke skulle betale tinglysningsafgift og kommunal grundskyld fra den 1. september 2011 til 1. januar 2013 samt slippe billigere i ejendoms-værdibeskatning i samme periode. Så måtte Lars Løkke Rasmussen pr. mobiltelefon og stillfoto på tv-skærmen lancere regeringens boligpakke, som indeholdt de samme forslag. Affyringsrampen var blevet midlertidigt demonteret. Finansminister Claus Hjort Frederiksen kaldte oppositionens manøvre for simpelt tyveri.

Den 23. august fremlagde regeringen Holdbar Vækst på et pressemøde, der forunderligt nok var lagt på nøjagtig sammen tidspunkt, hvor Socialdemokraterne havde indkaldt til pressemøde efter deres sommergruppemøde. Så stod den 1-1 på chikanekontoen. Mere interessant var det, at statsministeren inviterede til forhandlinger om planen, så de nødvendige lovændringer kunne gennemføres i Folketinget, når det alligevel var samlet til førstebehandling af finansloven den 6. september. Dermed var valgudskrivelsen udskudt et stykke tid endnu.

Vækstplanen var tilsyneladende ikke, som det ellers ofte havde været praksis, forhåndsforhandlet med Dansk Folkeparti. Mens partiet nok kunne gå med til eksempelvis fremrykningen af offentlige investeringer, skattefri udbetaling af efterlønsbidraget og en boligjobplan med fradrag for serviceydelser hos

private, så var det nemlig imod boligpakken. Dermed var der ikke flertal for planen. Et nationalt kompromis med Socialdemokraterne og Socialistisk Folkeparti var ikke en mulighed, dels fordi boligpakken var finansieret af midler fra tilbagetrækningsreformen, som de jo var imod, dels fordi ingen af parterne i realiteten var interesserede i at indgå væsentlige forlig så tæt op til valget.

Finansminister Claus Hjort Frederiksen fastholdt, at boligpakken var en så central del af regeringens vækstpakke, at den ikke kunne udgå. Dermed var forhandlingerne brudt sammen. Derfor meddelte statsminister Lars Løkke Rasmussen på et pressemøde på gårdspladsen foran statsministerens embedsbolig på Marienborg den 26. august kl. 11.00, at han havde indstillet til Hendes Majestæt Dronningen, at der blev udskrevet valg til Folketinget til afholdelse torsdag den 15. september.

Ni partier deltog i kampen om de 4.079.910 vælgeres kryds. Partierne havde opstillet i alt 804 kandidater, fire færre end ved valget i 2007. Af de opstillede kandidater var 267 kvinder, 7 flere end i 2007, hvilket betød, at kvindeprocenten steg beskedent fra 32,2 til 33,3. Af de 175 valgte kandidater var 68 kvinder, to flere end i 2007. Kvindeprocenten blandt de valgte kandidater steg fra 37,7 i 2007 til 38,9 i 2011.

Valgkampen havde i realiteten været i gang i mere end et år, og de sidste hektiske tre uger ændrede ikke på, hvad der allerede var fastlagt som valgets hovedtema: Hvilken partikonstellation ville være bedst til at bringe Danmark ud af den økonomiske krise nu og her og samtidig sikre balancen i dansk økonomi på længere sigt. For første gang siden 2001 var de økonomiske spørgsmål højest placeret både på mediernes, politikernes og vælgeres dagsorden. Vælgerne blev stillet over for et klart valg: Skulle Lars Løkke Rasmussen fortsætte som statsminister, el-

ler skulle Socialdemokraternes leder Helle Thorning-Schmidt overtage posten. Bag dette personvalg havde vælgerne endnu et klart politisk valg: Skulle det være regeringens blå plan eller Socialdemokraternes og Socialistisk Folkepartis røde plan, der skulle gennemføres. Fordele og ulemper ved disse planer havde været diskuteret i månedsvis, og valgkampen føjede ikke noget nyt til de allerede kendte standpunkter. I den henseende blev valgkampen egentlig ganske tam og forudsigelig.

Partierne havde haft lang tid til at forberede sig på valgkampen, så tonsvis af materiale med et hav af beregninger, løfter og visioner blev spredt over landet via de sædvanlige valgkampskanaler. Nyt var det, at nogle af partierne i langt højere grad end tidligere benyttede sig af at stemme dørklokker, og at de målrettede deres kampagne specifikt til bestemte vælgergrupper i stedet for at skyde med spredhagl. Valgkampen blev den hidtil dyreste med et forbrug i omegnen af 150 millioner kroner. Ifølge de daglige meningsmålinger rykkede den ikke afgørende ved den overordnede fordeling af stemmerne, der var på tidspunktet for valgets udskrivelse, nemlig 52 procent til partierne bag Helle Thorning-Schmidt og 48 til dem bag Lars Løkke Rasmussen.

At det hele måske alligevel ikke var helt så fastlåst i en rød eller blå blok, kom frem, da de radikales leder Margrethe Vestager og De Konservatives leder Lars Barfoed – givetvis inspireret af samarbejdet om tilbagetrækningsreformen – den 27. august gav hinanden hånden på, at det skulle være slut med blokpolitik. Lars Barfoed erklærede, at finanslovene ikke længere skulle aftales i et snævert samarbejde alene med Dansk Folkeparti, og Margrethe Vestager ville sikre, at en socialdemokratisk ledet regering ikke alene baserede finanslovene på Enhedslistens stemmer. Hvis valgresultatet nogenlunde fulgte meningsmålingerne ville det være svært for de andre

partier at komme uden om det, de to partier kunne enes om, lød det optimistisk fra de to partiledere.

Den 8. september, en uge inden valgdagen, bragte dagbladet BT en artikel om, at Helle Thorning-Schmidt uberettiget havde benyttet sin ægtefælles danske skattefradrag fra 1999 til 2008. Artiklen byggede på den ni siders lange afgørelse, SKAT traf i 2010, som Helle Thorning-Schmidt dengang ikke ønskede at offentliggøre, fordi den indeholdt private oplysninger. Avisen havde altså fået adgang til fortroligt materiale. Hun ville ikke kommentere indholdet i artiklen, men understregede, at hun havde fulgt reglerne til punkt og prikke og derfor ikke havde – eller havde haft – noget udestående med SKAT.

SKAT anmeldte omgående sagen til politiet for at finde frem til, hvem der havde lækket det fortrolige materiale til BT. Avisens chefredaktør fastholdt, at det var helt tilfældigt og ganske uden politiske bagtanker, at artiklen blev bragt en uge inden valgdatoen. Statsminister Lars Løkke Rasmussen ville klogeligt nok ikke kommentere sagen, og han afviste på det skarpeste, at nogen i Venstre skulle stå bag lækagen. Mens skatteminister Peter Christensen og hans særlige rådgiver afviste, at de havde set afgørelsen i skattesagen, og at de skulle have haft noget med lækagen at gøre, nøjedes tidligere skatteminister Troels Lund Poulsen med at erklære, at han ingen kommentarer havde til sagen, med henvisning til at der nu var indledt en politisag.

I de sidste dage af valgkampen halede partierne bag Lars Løkke Rasmussen lidt ind på oppositionen, så det dagen før valget stod 51-49. Da mange vælgere som sædvanligt først træffer deres endelige partivalg på selve valgdagen, var spændingen om udfaldet til sidst ganske intens. Først hen mod midnat lå det klart, hvorledes de 87,7 procent af de valgberettigede havde fordelt deres stemmer, nemlig at der bag Helle Thorning-Schmidt var 89

mandater (tabel 1), lige akkurat nok til, at der var et flertal bag hende.

Det flertal var først og fremmest sikret gennem den store fremgang, som Enhedslisten og Det radikale Venstre havde opnået med otte mandater hver, mens Socialdemokraterne havde en tilbagegang på ét mandat. Det var det fjerde valg i træk, at partiet havde tilbagegang og dermed havde stabiliseret sig på et niveau på omkring 25 procent af vælgerne. De tider, hvor partiet i vælgermæssig henseende lå i en klasse for sig selv, syntes forbi. Socialistisk Folkeparti betalte en pris for alliancen med Socialdemokraterne med et tab på syv mandater, primært til Enhedslisten. Der havde under valgkampen været flere kritiske røster fremme i partiet om, at det ikke var tilfredsstillende, at der ikke var plads til markering af partiets profil. At partiet blev mindre end de radikale, gjorde kun ondt værre.

Valget blev noget nær en katastrofe for De Konservative, som blev henvist til at være det mindste parti i Folketinget med blot 8 mandater, ét mindre end Liberal Alliances ni. Sidstnævnte havde nu gjort de mange spådomme om dets snarlige forsvinden fra Folketinget til skamme med en fremgang på fire mandater. Dansk Folkeparti oplevede for første gang siden partiets stiftelse i 1995 en tilbagegang, som dog ikke var større end tre mandater. Venstre fastholdt stillingen med en fremgang på et enkelt mandat. Kristen-demokraterne formåede ikke at komme over spærregrænsen. Alt i alt relativt stor stabilitet blokkene imellem, men med store udsving internt i blokkene, udsving, som kunne vise sig at blive nok så betydningsfulde, når der skulle dannes regering og lovgivningsarbejdet påbegyndes.

Lars Løkke Rasmussen meddelte på valgnatten, at han ville indgive regeringens afskedsbegæring til Dronningen og bede hende om at indkalde partierne til en dronningerunde. Den 16. september afgav partierne deres råd

til Dronningen. Socialdemokraterne og Socialistisk Folkeparti tilrådede, at Helle Thorning-Schmidt skulle lede forhandlingerne om en ny regering. Enhedslisten pegede på hende som statsminister. Det samme gjorde Det radikale Venstre, men med den tilføjelse, at det var med henblik på dannelsen af en koalitionsregering, der ville samarbejde bredt i Folketinget, og som kunne føre en ansvarlig økonomisk politik, som samtidig gav muligheder for investeringer i uddannelse, og føre en udlændingepolitik, der værnede om borgernes rettigheder.

Dronningen anmodede herefter Helle Thorning-Schmidt om at lede forhandlinger med henblik på dannelsen af en ny regering. I sandhed et meget åbent mandat. Intet om koalitionsregering, om bredest mulige regering eller hvilke partier den skulle bestå af, sådan som mandatet undertiden kan være formuleret. Et sådant åbent mandat var trods alt ikke uden betydning, da det endnu ikke var afklaret, om Det radikale Venstre ville deltage i en regering, men deres råd til Dronningen om en koalitionsregering og bredt samarbejde kunne godt tolkes i retning af, at det var, hvad partiet stilede efter.

Regeringsforhandlingerne foregik i dybeste hemmelighed på et for pressen ukendt sted uden for Christiansborg. De tre partiers forhandlere var enige om ikke at kommentere på udviklingen i processen og de nye folketingsgrupper og partiernes baglande blev bedt om også at forholde sig helt tavse. Først efter en uges tid fandt pressen ud af, at forhandlingerne foregik i tårnet på hotel Crowne Plaza. Dens dækning af forløbet måtte dog fortsat skrives efter devisen, at det erfares eller det forlyder, men intet konkret slap ud. Det skortede dog ikke på artikler, der opremsede alle de punkter, hvor de tre partier var uenige, herunder især hvor Det radikale Venstre havde markant andre holdninger end de to andre partier, nemlig vedrørende den overordnede økonomiske politik og på udlændingeom-

rådet. De tre partier måtte også inddrage de krav til et regeringsgrundlag, Enhedslisten havde præsenteret Helle Thorning-Schmidt for på et møde den 19. september. Det var partiets helt klare forventning, at det fik indflydelse på regeringsgrundlaget af den simple grund, at dets 12 mandater var nødvendige for at sikre den nye regerings overlevelse.

Den 2. oktober kunne Helle Thorning-Schmidt meddele Dronningen, at hun havde afsluttet forhandlingerne med det resultat, at der var aftalt et regeringsgrundlag for en mindretals koalitionsregering bestående af Socialdemokratiet, Det radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti, og at det var godkendt af de respektive partiers kompetente forsamlinger. Dronningen overlod hende følgelig at danne en sådan regering, som officielt udnævntes den 3. oktober. For første gang siden partiets formelle stiftelse i 1959 deltog Socialistisk Folkeparti i en regering, og for første gang havde Danmark fået en kvindelig statsminister.

Hun stod i spidsen for en regering med 23 ministre fordelt med elleve til Socialdemokraterne, seks til Det radikale Venstre og seks til Socialistisk Folkeparti (tabel 2). Det var overraskende for nogle, at kun ni af ministrene var kvinder svarende til 39 procent. Regeringen rummede den yngste minister nogensinde, den 26-årige skatteminister Thor Möger Pedersen (SF), og den første med indvandrerbaggrund Manu Sareen (RV). Kun to af ministrene havde erfaring fra tidligere ministerposter, nemlig Margrethe Vestager og Henrik Dam Kristensen, så begynderfejl var vel at forvente.

Ministerlisten manglede Henrik Sass Larsens navn, selvom han tilhørte den absolutte inderkreds omkring statsministeren. Ifølge pressens oplysninger havde han selv meldt, at han ikke stod til rådighed som minister, fordi Politiets Efterretningstjeneste ikke havde givet ham en ren sikkerhedsvurdering, angiveligt

på grund af at han havde haft kontakt med et fremtrædende medlem af den lokale Bandidos rockergruppe i Køge.

Som sagt var det første gang, Socialistisk Folkeparti var med i en regering. Partiet havde tabt stemmer, men vundet regeringsmagt. Nu skulle den dybt indgroede oppositionskultur i partiorganisationen erstattes af en regeringsansvarskultur, og en sådan omstilling er meget svær og tidkrævende. Det var lykkedes på kort tid for Dansk Folkeparti, da det i 2001 blev støtteparti for VK-regeringen, primært på grund af den bevidst konsekvente og hårde topstyring af partiet og dets unge alder. Det forekom ulig vanskeligere for folkesocialisterne, fordi partiet gennem årtier havde været præget af et nærmest ligeværdigt forhold mellem folketingsgruppen og medlemsorganisationen, af en høj grad af medlemsdemokrati, af åbne uenigheder og debatter med højt til loftet og langt til døren.

Jo længere væk fra magten et parti befinder sig, desto mere kan uenighed tolereres og trives. En regering er et magtcentrum og arbejder som en enhed, hvor der ikke tolereres solomeldinger og afvigende stemmeafgivning. Ministrene og folketingsgruppen kommer uvægerligt til at spille en dominerende rolle. Den test stod Socialistisk Folkeparti nu over for. Ihukommende den konservative partileder Lene Espersens skæbne luftedes der en vis bekymring for, om partiformand Villy Søvndal som udenrigsminister ville få tid og tilstedeværelse nok til at tackle den udfordring, det var at fortsætte omstillingen af Socialistisk Folkeparti.

Regeringsgrundlaget »Et Danmark, der står sammen« var et detaljeret og fyldigt dokument på knap 80 sider, som ikke meningsfyldt kan opsummeres her. Det fremgik, at Det radikale Venstre havde haft den afgørende indflydelse på udformningen af den overordnede økonomiske politik. Regeringen accepterede, at der mindst skulle være

balance på den strukturelle offentlige saldo i 2020, at efterleve EU's Stabilitets- og Vækstpagt og EU's henstilling om en strukturel forbedring af den offentlige saldo med 1,5 procent i 2011-2013 at gennemføre tilbage-  
trækningsreformen i den form, de borgerlige partier havde aftalt før valget. Millionærskatten, ekstraskat på bankerne såvel som sløjfningen af nedsættelsen af topskatten var taget af bordet, men en fuldt finansieret skattereform, der markant sænkede skatten på arbejde, skulle gennemføres. Der var ikke længere tale om, at danskerne skulle arbejde 12 minutter mere, men der skulle fortsat indkaldes til trepartsforhandlinger om at øge arbejdsudbuddet. Der skulle gennemføres en kickstart af økonomien ved at fremrykke offentlige investeringer for 10 milliarder kroner. Den i forbindelse med Genopretningsplanen vedtagne halvering af dagpengeperioden skulle gennemføres, og en samlet dagpengereform skulle indgå i trepartsforhandlingerne. Generelt skulle den økonomiske politik styres efter et forsigtighedsprincip, som betød, at det offentlige først kunne bruge penge, når finansieringen var på plads.

Regeringsgrundlaget indeholdt planer om gennemførelsen af en lang række reformer med henblik på at styrke uddannelse, forskning og kompetencer, på at gennemføre en grøn omstilling ved en målrettet indsats for at udvikle ny grøn teknologi, på at omstille til vedvarende energi, på at reducere forureningen gennem blandt andet mere og billigere kollektiv trafik, etablering af en betalingsring i hovedstadsområdet og meget andet. På det udlændingepolitiske område skal det nævnes, at regeringen ville fjerne pointsystemet for tidsbegrænset ophold og for familiesammenføring, tilbageføre 24-års-reglen og tilknytningskravet til den definition, der var gældende, før pointsystemet blev indført i 2011, nedsætte garantistillelsen, så den igen var 50.000 kroner, afskaffe medborgerskabsprøven, nedlægge Integrationsministeriet, som var blevet oprettet i 2001, og fordele dets

opgaver på andre ministerier, samt afskaffe den permanente og faste grænsekontrol.

Som sagt lader det sig ikke gøre meningsfuldt at gennemgår hele regeringsgrundlaget her, men det gjorde pressens folk til gengæld minuttøst, og de behøvede blot at slå op på side ét i Grønspættebogen for politiske journalister for at finde overskriften til deres artikler: Løftebrud. Der var nok at tage af, hvis man vel at mærke alene hæftede sig ved, hvad Socialdemokraterne og Socialistisk Folkeparti havde sagt før og under valgkampen. Selvfølgelig skulle pressekorpsen også teste det uprøvede hold af ministre – herunder ikke mindst den nye statsminister – på de ugentlige pressemøder. Det faldt ikke altid ud til deres/hendes fordel. Gennem længere tid bragte pressen den ene historie efter den anden om løftebrud og behændigt hjulpet af oppositionens spinmaskiner blev det samlede billede i offentligheden derfor, at regeringen var kommet overordentligt dårligt fra start.

På linje med alle tidligere statsministre opfordrede Helle Thorning-Schmidt i åbnings-talen kraftigt til at få genskabt et bredt samarbejde i Folketinget. Den efterfølgende åbningsdebat viste dog ikke overraskende, at regeringens parlamentariske grundlag var og blev Enhedslisten. Den viste, at regeringen ikke havde realistiske muligheder for at skaffe sig et flertal til anden side i Folketinget. Den mulighed, der kunne have været gennem den fælles forståelse Det radikale Venstre og Det konservative Folkeparti havde luftet ved indledningen til valgkampen, var forsvundet med de konservatives dårlige valgresultat. Der var derfor heller ingen tvivl om, at det var med Enhedslisten, regeringen skulle forhandle en samlet finanslov igennem.

Den knappe tid, der var fra regeringens tiltrædelse, til finansloven for 2012 skulle være vedtaget, tillod ikke regeringen fra grunden at udfærdige sit eget finanslovsforslag. Fremgangsmåden blev derfor, at regeringen over-

tog den tidligere regerings forslag og så stille ændringsforslag til det. Den 3. november fremlagde regeringen forslaget. Et centralt element var at forsøge at kickstarte økonomien med en toårig vækstpakke ved igangsætning og fremrykning af offentlige investeringer for i alt 17,5 milliarder kroner, næsten en fordobling af det beløb der var nævnt i regeringsgrundlaget. Det betød at planlagte investeringer i jernbaner og motorveje skulle gennemføres hurtigere, at der skabtes bedre fysiske rammer i skoler, daginstitutioner og på sygehusene, at de almene boliger fik et løft, samt at der kunne investeres i grøn energi og kollektiv trafik. Ifølge regeringens beregninger forventedes vækstpakken at øge beskæftigelsen med knap 20.000 personer.

Desuden afsatte regeringen flere penge, blandt andet til forsknings- og uddannelsesområdet, til at afskaffe starthjælpen, kontanthjælpsloftet og loftet over børnechecken, til en midlertidig udskydelse af halveringen af dagpengeperioden frem til årsskiftet 2012/13, til oprettelse af 1.500 praktikpladser, til annullering af den tidligere regerings reduktion af tilskuddet til efterskoleelever, til genindførelse af gratis fertilitetsbehandling, til opprioritering af psykiatriområdet, til øget ulandsbistand, til politi og kriminalforsorg og til afskaffelse af multimedieskatten. I alt godt otte milliarder kroner.

Pengene ville regeringen skaffe gennem blandt andet afgiftsforhøjelser på øl, vin, cigaretter, chokolade, is, sodavand og slik, nedsættelse af det skattefrie loft over indbetalinger til ratepensioner, afskaffelse af arbejdsgiverbetalte pensionsindbetalinger, afskaffelse af skattefradrag for formueforvaltning i pensionsordninger, øgede afgifter på luftforurening blandt andet via vægtafgiften på biler, diverse besparelser på budgettet og træk på reserver. Forslaget opererede med et underskud på statens finanser på 96 milliarder kroner.

Enhedslisten tog relativt pænt imod regeringens udspil. Partiet havde selvfølgelig en række krav, som det ønskede gennemført. Det handlede blandt andet om at øge statens indtægter ved bedre beskatning af multinationale selskaber, øget beskatning af de højeste indkomster, afgift på handel med værdipapirer og reklametryksager, kvælstofafgift i landbruget og bedre skatteligning. På udgiftssiden ønskede partiet, at tidsbegrænsningen på sygedagpenge afskaffedes, at der ansattes 3.000 flere pædagoger og pædagogmedhjælpere samt, at der afsattes flere midler til bedre og billigere kollektiv trafik.

Venstres formand havde på selve valgnatten erklæret, at partiet under ingen omstændigheder ville stemme for flere skatter og afgifter. Han forsøgte at samle den borgerlige opposition om en sådan position, men uden succes. Partiet fastholdt dog synspunktet, og det i en sådan grad, at det ikke på forhånd ville garantere at stemme ja til den endelige finanslov, heller ikke selvom regeringen havde sit parlamentariske grundlag i orden gennem en aftale med Enhedslisten. Den linje ville De Konservative ikke følge. Venstre endte dog med at stemme for og brød dermed ikke den historiske tradition, at såkaldt ansvarlige partier altid stemte for statens husholdningsbudget, såfremt regeringens parlamentariske grundlag var på plads.

De videre forhandlinger forløb uden dramatik. De borgerlige partier var hurtigt ude af forhandlingerne. Vigtigt var det, at Enhedslisten den 12. november accepterede den økonomiske ramme, som regeringen havde fastlagt, efter at dets krav om afgift på husstandsomdelte reklamer var blevet imødekommet. Dermed kunne forhandlingerne alene koncentreres om, hvordan midlerne skulle fordeles. Også de forhandlinger forløb relativt gnidningsfrit, og den 20. november indgik parterne forlig.

Regeringens forslag var i alt væsentligt blevet imødekommet. Enhedslisten fik yderligere gennemført, at dagpengeperioden først skulle forkortes fra fire til to år fra januar 2013. Det havde regeringen også tilkendegivet, at den ville, men nu gjaldet udskydelse også en sidste restgruppe, som ellers ville have været faldet ud af systemet. Aktiveringsreglerne for de ledige lempedes, deres uddannelsesmuligheder blev forbedret, og der blev bevilget 500 millioner kroner til ansættelse af flere pædagoger og medhjælpere i daginstitutionerne.

I ti år havde vælgerne vænnet sig til, at når regeringen indgik en aftale med forhandlerne fra dens støtteparti, så var aftalen på plads. Sådan var det ikke længere. Enhedslistens forhandlere skulle ifølge partiets vedtægter først have godkendt aftalen af partiets hovedbestyrelse, før den var gældende. Den 20. november godkendte den med 23 stemmer for og to blanke den samlede finanslovsaftale. Dermed kunne Enhedslisten for første gang i partiets 22-årige historie stemme for finansloven.

Regeringen kunne med tilfredshed konstatere, at dens parlamentariske grundlag var i orden, og at den var kommet et stykke ad vejen mod at indfri valgløfter og realisere regeringsgrundlaget. Den var dog også klar over, at det denne gang nok var nemmere at nå til enighed med Enhedslisten, end det ville blive næste gang, fordi der trods alt var forståelse for, at regeringen i mangt og meget grundet tidspres havde været nødt til at bruge store dele af den forrige regerings forslag. En sådan forståelse kunne den næppe forvente var til stede i 2012, og centrale punkter i Enhedslistens program var endnu langt fra imødekommet.

I begyndelsen af november kom Helle Thorning-Schmidts skattesag igen på avisernes forsider. Politiken skrev den 10. november, at Skatteministeriets departementschef Peter Loft i sommeren 2010 havde holdt fem mø-

der med direktørerne for SKAT København, selvom afgørelse i personskattesager kun kan træffes af de regionale skattecetre. Departementet kan ikke træffe konkrete afgørelser. Peter Loft begrundede afholdelsen af møderne med en henvisning til en udtalelse fra Ombudsmanden om, at departementet kan indhente oplysninger fra SKAT om enkeltsager, f.eks. for at kunne orientere ministeren om sager af politisk interesse. Det undrede, at Peter Loft dengang havde udtalt, at han ikke kendte sagen på trods af, at han på det tidspunkt allerede havde holdt to møder med SKAT København. Det undrede også, da det kom frem, at Peter Loft skulle have forsøgt at få noget tekst med i den endelige afgørelse.

Departementets interesse i sagen rejste også spørgsmålet, om og i givet fald i hvilket omfang og på hvilken måde Venstres daværende skatteminister Troels Lund Poulsen og hans spindoktor Peter Arnfeldt var indblandet i sagen og i selve lækagen. Skatteminister Thor Möger Pedersen bad den 14. november Peter Loft og direktør for SKAT i København Erling Andersen om hurtigst muligt at aflevere en skriftlig redegørelse om forløbet. Han fandt efterfølgende, at begge redegørelser tydede på, at der havde været en eller anden form for politisk involvering for eksempel i form af, at et notat, Peter Loft havde afleveret til SKAT København, var blevet udleveret til ham af skatteministeren eller hans særlige rådgiver. Notatet, som muligvis var udarbejdet af Venstres pressetjeneste, konkluderede, at Helle Thorning-Schmidts mand var skattepligtig til Danmark.

På baggrund af de to redegørelser og de informationer, pressen gravede frem, besluttede regeringen den 2. december at nedsætte en undersøgelseskommission med en landsdommer for bordenden for at få undersøgt og redegjort for, i hvilket omfang der var videregivet eller forsøgt videregivet fortrolige oplysninger, samt om der havde været tale om politisk indblanding i sagsbehandlingen og i



selve afgørelsen. Var det tilfældet, kunne det i yderste fald lede til en rigsretssag mod Troels Lund Poulsen. Sagen blev yderligere skærpet, da Ekstrabladet den 4. december brød et af de helligste principper i journalistikken, kildebeskyttelsen. Begrundelsen var, at det var avisens opgave at afsløre magthavernes magtmisbrug, ikke at dække over det. Bladet afslørede, at Troels Lund Poulsens spindoktor Peter Arnfeldt havde tilbudt avisen oplysninger fra den strengt fortrolige afgørelse i skattesagen. Det var herefter nærliggende at gætte på, at kilden var den samme til BT's artikel med de fortrolige oplysning, som avisen havde bragt under valgkampen. Sagen var nu kommet mistænkeligt tæt på Venstre, og derfor valgte Troels Lund Poulsen i forståelse med partiets ledelse den 5. december at søge orlov fra Folketinget.

Den europæiske statsgældskrise blev uddybet i løbet af halvåret. Gigantiske hjælpepakker blev sat i søen for at redde de finansielle markeders tillid til euroen. Den 11. december endte et møde mellem EU's stats- og regeringschefer med, at de 17 eurolande efter stærkt pres fra Tyskland og Frankrig blev enige om at igangsætte en stabilitets- og finanspolitisk union, hvor de gensidigt forpligtede hinanden til blandt andet at sørge for, at det strukturelle underskud på statsfinanserne højst måtte være en halv procent af bruttonationalproduktet, at reglen skulle skrives ind i national lovgivning, og at der kunne sanktioneres mod lande, der ikke opfyldte kravene. Storbritannien besluttede allerede på mødet at stå uden for europagten, medens de resterende EU-lande senere kunne tilslutte sig aftalerne, hvis de ville. EU var ved at blive et EU i to hastigheder.

Partiernes holdning til, om Danmark skulle tilslutte sig eller ej, fulgte den sædvanlige skillelinje i EU-spørgsmål. Afgørende for

alle var dog, at der ikke måtte være tale om en krænkelse af det danske euroforbehold, ligesom det skulle undersøges, om en folkeafstemning juridisk set var nødvendig. Udenrigsminister Villy Søvndals hurtige melding om, at en tilslutning kunne skade en dansk kickstart af økonomien, og at han havde svært ved at se en dansk tilslutning til hele pagten, frustrerede de to andre regeringspartier. Aftalens ensidige fokus på snævre budgetbalancer og ikke på vækst og beskæftigelser bekymrede socialdemokrater og venstreorienterede i Danmark og resten af Europa. Den konkrete udformning af aftalen var alene en sag for de 17 eurolande, og af et udkast hertil fremgik det, at det danske forbehold var indskrevet, og at Danmark følgelig ikke ville få nye forpligtelser eller blive omfattet af det nye systems sanktionsmuligheder. Her stod sagen ved årets udgang.

Halvåret bød på en række historiske begivenheder. For første gang nogensinde fik landet en kvindelig statsminister, en regering, hvori Socialistisk Folkeparti deltog, og en finanslov vedtaget med Enhedslistens stemmer. Ti års borgerlig regeringsmagt blev erstattet af en centrum-venstre-regering, hvis parlamentariske grundlag hvilede på beslutninger truffet af Enhedslistens hovedbestyrelse, medmindre regeringen kunne forliges med de borgerlige partier. De måtte nu udvikle en oppositionspolitik, og meldingerne fra dem i løbet af halvåret tydede bestemt ikke på, at de var til sinds at redde regeringen, hvis Enhedslisten faldt fra.

For alle partier var der opstået en ny og uvant partipolitisk virkelighed, som de og vælgerne nu måtte forholde sig til, en virkelighed, som potentielt rummede kimen til en mere uforudseelig politisk udvikling end den, de havde oplevet i de foregående ti år.

*Tabel 1. Folketingsvalg 1998-2011.  
Partiernes relative stemmefordeling. Mandattal i parentes.*

|                                  | 1998      | 2001      | 2005      | 2007      | 2011      |
|----------------------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| <b>S</b>                         | 35,9 (63) | 29,1 (52) | 25,8 (47) | 25,5 (45) | 24,8 (44) |
| <b>RV</b>                        | 3,9 (7)   | 5,2 (9)   | 9,2 (17)  | 5,1 (9)   | 9,5 (17)  |
| <b>KF</b>                        | 8,9 (16)  | 9,1 (16)  | 10,3 (18) | 10,4 (18) | 4,9 (8)   |
| <b>CD</b>                        | 4,3 (8)   | 1,8 (0)   | 1,0 (0)   | -         | -         |
| <b>SF</b>                        | 7,6 (13)  | 6,4 (12)  | 6,0 (11)  | 13,0 (23) | 9,2 (16)  |
| <b>DF</b>                        | 7,4 (13)  | 12,0 (22) | 13,3 (24) | 13,9 (25) | 12,3 (22) |
| <b>KRF/KD</b>                    | 2,5 (4)   | 2,3 (4)   | 1,7 (0)   | 0,9 (0)   | 0,8 (0)   |
| <b>V</b>                         | 24,0 (42) | 31,2 (56) | 29,0 (52) | 26,2 (46) | 26,7 (47) |
| <b>FRP</b>                       | 2,4 (4)   | 0,5 (0)   | -         | -         | -         |
| <b>EL</b>                        | 2,7 (5)   | 2,4 (4)   | 3,4 (6)   | 2,2 (4)   | 6,7 (12)  |
| <b>NA/LA</b>                     | -         | -         | -         | 2,8 (5)   | 5,0 (9)   |
| <b>Demokratisk Fornyelse</b>     | 0,3 (0)   | -         | -         | -         | -         |
| <b>Minoritetspartiet</b>         | -         | -         | 0,3 (0)   | -         | -         |
| <b>Uden for partierne</b>        | 0,1 (0)   | 0,0 (0)   | 0,0 (0)   | 0,0 (0)   | 0,1 (0)   |
| <b>Stemmeprocent</b>             | 85,9      | 87,1      | 84,5      | 86,6      | 87,7      |
| <b>Antal vælgere<br/>(1.000)</b> | 3.993     | 3.999     | 4.004     | 4.023     | 4.080     |

Kilde: Den officielle valgstatistik fra Danmarks Statistik.

*Tabel 2. Regeringen Helle Thorning-Schmidt*

*Socialdemokraterne (A), Det Radikale Venstre (B) og Socialistisk Folkeparti (F) Udnævnt 03.10.2011 -*

Helle Thorning-Schmidt (A), Statsminister

Margrethe Vestager Hansen (B), Økonomi- og indenrigsminister

Villy Søvndal (F), Udenrigsminister

Bjarne Corydon (A), Finansminister

Morten Bødskov (A), Justitsminister

Morten Østergaard Kristensen (B), Minister for forskning, innovation og videregående uddannelser

Thor Møger Pedersen (F), Skatteminister

Henrik Dam Kristensen (A), Transportminister

Ole Sohn (F), Erhvervs- og vækstminister

Carsten Hansen (A), Minister for by, bolig og landdistrikter

Mette Frederiksen (A), Beskæftigelsesminister

Christine Antorini (A), Børne- og undervisningsminister

Karen Hækkerup (A), Social- og integrationsminister

Mette Gjerskov (A), Minister for fødevarer, landbrug og fiskeri

Martin Lidegaard (B), Klima-, energi- og bygningsminister

Pia Olsen Dyhr (F), Handels- og investeringsminister

Astrid Krag (F), Minister for sundhed og forebyggelse

Nick Hækkerup (A), Forsvarsminister

Ida Auken (F), Miljøminister

Nicolai Wammen (A), Europaminister

Manu Sareen (B), Minister for ligestilling og kirke og minister for nordisk samarbejde

Christian Friis Bach (B), Minister for udviklingsbistand

Uffe Elbæk (B), Kulturminister

Kilde: <http://www.ft.dk/Folketinget/findMedlem/regeringen.aspx>